

Наукові керівники: **ХОМІНА Вероніка**

доктор сільськогосподарських наук, професор,
завідувач кафедри рослинництва, селекції та насінництва

ВІТРОВЧАК Лінда

асистент кафедри рослинництва, селекції та насінництва
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
м. Кам'янець-Подільський

ЕКОЛОГІЧНА СПЕЦИФІКА ВИРОЩУВАННЯ ГРЕЧКИ І ПРОСА В УМОВАХ ТОВ «БУКОВИНСЬКИЙ САД» ДНІСТРОВСЬКОГО РАЙОНУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Аналіз сучасної ситуації в землеробстві дає підстави прогнозувати подальший прогрес в сільському господарстві за рахунок переваг, якими природа наділила багатовидові рослинні угруповання. Перспективним напрямом інтенсифікації рослинницької галузі за рахунок більш ефективного використання біокліматичного потенціалу культур є сумісні агрофітоценози. Вирощування двох чи більше культур одночасно на одній площі можуть становити неабиякий науковий і особливо, практичний інтерес для аграріїв. При вдалому доборі рослин, достатньому зволоженні і забезпеченні поживними речовинами сумісні посіви за продуктивністю в ряді випадків здатні значно перевищувати чисті посіви тих чи інших культур [1].

Існує кілька понять щодо спільного вирощування культур: «змішані», «сумісні», «ущільнені» посіви, всі вони змішані, але різняться між собою за кількістю окремих видів та просторовим їх розміщенням в одному посіві. Основною метою змішаних посівів у рослинництві є підвищення урожайності і якості продукції, у кормовиробництві – в основному, підвищення якості кормів.

У зв'язку із виключенням витрат на підготовку ґрунту, сівбу та інші агротехнічні заходи за сумісної сівби, витрати скорочуються на 25–30 % на

вирощування 1 т продукції культур порівняно із звичайною чистою сівбою [34, 35].

Наші дослідження **включали фактори**: А – способи сівби: одновидовий посів: просо (суцільний рядковий спосіб сівби (15 см)), гречка (широкорядний спосіб сівби (45 см)), сумісний посів: гречка (широкорядний спосіб (45 см))+просо суцільний рядковий спосіб сівби (15 см)); В – сорти: Син 3/02+Київське 87, Українка+ Київське 87, Син 3/02+Омріяне, Українка+Омріяне. Норма висіву гречки – 2 млн.сх. н./га, проса – 3 млн.сх.н./га, а у двовидових посівах норма висіву проса – на 25 % менша.

Результати досліджень показали, що при вирощуванні гречки і проса у сумісних посівах спостерігались помітні зміни у тривалості проходження міжфазних періодів росту і розвитку рослин. Початкові періоди гречки були аналогічні за тривалістю з одновидовими посівами, а у проса період куцнення-викидання волоті пришвидшився. Генеративний період розвитку рослин круп'яних культур був більш тривалим. Схожість гречки коливалась в межах 90–93 %, проса – 85–89 %. Різниці за показниками схожості між одновидовими і сумісними посівами не було. Вживання рослин гречки і проса було вищим у симбіозі цих культур. Максимальне вживання гречки 98 % і проса 97 % відмічено у сумісних посівах на варіанті Син 3/02+Омріяне. Дослідженнями встановлено, що найвищий показник площі листової поверхні гречки відмічено у сорту Син 3/02 на контрольному варіанті (в одновидових посівах), показник становив 39,7 тис. м²/га, що на 3,6 тис. м²/га більше, ніж в одновидових посівах гречки сорту Українка. Різниця за площею листового апарату у гречки між одно- та двовидовими посівами коливалась в межах 0,1–0,5 тис. м²/га, у проса різниця була більш істотна, а саме – 7,8–12,6 тис. м²/га. Площа листків з гектара посівної площі у сумісних посівах знаходилась в межах 68,0–76,1 тис. м²/га порівняно з посівами гречки з площею листків 36,1–39,7 та проса – 43,5–48,5 тис. м²/га. Максимальний фотосинтетичний потенціал гречки був у сорту Син 3/02 на варіанті сумісних посівів з просом Омріяне з

показник становив 1,41 млн. м² х днг./га. Для проса перевагу за цим показником мали чисті посіви, на яких ФП проса сорту Омріяне становив 2,66 млн. м² х дн./га. Біометричні показники круп'яних культур: гречки і проса були дещо кращими при сівбі у сумісних посівах, так результиуючий показник – маса зерна з рослини у гречки сорту Син 3/02 перевищував контрольний варіант на 0,3 грам з рослини, у сорту проса Омріяне – на 0,41 грам, кращий симбіоз посівів: Син 3/02+Омріяне. У двовидових посівах спостерігалась тенденція до підвищення урожайності гречки на 0,2–0,4 т/га. Урожайність проса була нижчою у сумісних посівах на 0,94–0,99 т/га, тоді як разом зерна гречки і проса з гектара посіву у сумісних посівах на кращому варіанті (Син 3/02+Омріяне) становила 4,97 т/га. Максимальна маса 1000 зерен гречки 28,5 грам була у сорту Син 3/02, цей показник на 0,5 грам більше, ніж у сорту Українка. У сумісних посівах гречки і проса, маса 1000 зерен гречки сорту Син 3/02 коливалась в межах 28,3–28,6 грам, тоді як у одновидовому посіві вона становила 28,5 грам, значення знаходились у межах похибки, аналогічна картина була із сортом гречки Українка, із значеннями 28,1–28,4 грама.

Список використаних джерел

1. Хоміна В.Я., Пастух О.Д. Агроєкологічні аспекти вирощування гречки і проса у сумісних посівах в умовах Лісостепу західного. *Міжвідомчий тематичний науковий збірник Зрошуване землеробство*. Вип. 65. Херсон, 2016. С.58–60.
2. Клещевніков М.О. Особливості безвисадкових насінників у ценозах з іншими культурами. Наукові праці Інституту цукрових буряків: зб. наук. праць. *Ін-т цукр. буряків, Укр. акад. аграр. наук. К.*, 2008. Вип.10. С. 168-172.
3. Сторожик Л.І. Перспективи вирощування сорго цукрового як альтернативного джерела енергії. *Цукрові буряки*. 2011. - №2. С. 20-21.

Крістіна ЦВІТКОВА

здобувач вищої освіти спеціальності